

Bokmelding

Torsten Hylén, *The Karbala Story and Early Shi'ite Identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2025

AF TESSIE BUNDGAARD JØRGENSEN, PH.D. I TEOLOGI OG UNDERVISER PÅ INTERRELIGIØSE ISLAMISKE STUDIER, DET TEOLOGISKE FAKULTET, KØBENHAVNS UNIVERSITET

“Fortællingen om Karbala udvikler sig fortsat,” konkluderer Torsten Hylén i sin bog *The Karbala Story and Early Shi'ite Identity*, der overbevisende demonstrerer, hvorfor vi har brug for en ny undersøgelse af Karbala-fortællingerne. Gennem en analytisk og metodologisk velovervejet tilgang præsenterer Hylén læseren for en ny og dybtgående forståelse af, hvordan fortællingerne om Karbala fungerer som en central drivkraft i konstitueringen af shī'itiske identiteter, både mytisk, socialt og som religiøs verdensforståelse. Dermed udgør bogen et væsentligt bidrag til studiet af tidlig islamisk historie og særligt shī'isme.

The Karbala Story and Early Shi'ite Identity er en religionshistorisk undersøgelse af fortællingen om slaget ved Karbala i år 680 og dens formative rolle i opbygningen af tidlig shī'itisk identitet. Bogen placerer sig i feltet mellem religionshistorie, islamstudier og identitetsteori og bidrager til forståelsen af, hvordan narrativer ikke blot formidler, men også skaber kollektive identiteter. Hylén undersøger, hvordan fortællingen om Imām al-Ḥusayns død udviklede sig til en grundlæggende myte for produktionen af shī'itisk kollektiv selvforståelse. Gennem en detaljeret analyse af tidlige historiske kilder og mytedannelsens proces viser han, hvordan en begivenhed blev forvandlet til en kosmisk kamp mellem godt og ondt i shī'itisk tradition.

Hylén argumenterer for, at slaget ved Karbala næppe var andet end en mindre konfrontation blandt mange i den tidlige islamske historie, men at eftertidens reception gav begivenheden afgørende vægt. Ud af de tidligste, meget korte beretninger voksede et mytologisk narrativ, hvor al-Ḥusayn og hans støtter fremstod som repræsentanter for den kosmiske imām, mens modstanderne blev identificeret med

uvidenhedens og ondskabens princip. Dette er særligt relevant for studiet og undervisningen af shī'isme, da fortællingen fortsat udfolder sig i alt fra iransk politik til europæiske shī'itters erfaringer med majoritet og minoritet. Fortolkningen blev dermed grundlæggende for shī'itisk identitet og verdensforståelse.

Bogen er opdelt i tre dele, der belyser forskellige aspekter af Karbala-fortællingens udvikling.

Del I: Karbala-fortællingen analyserer de tidligste overleverede versioner af Karbala-hændelsen gennem en tekstnær og eksemplarisk fremgangsmåde. Her viser Hylén, hvordan Abū Mikhnaf i slutningen af 700-tallet udviklede en fremstilling, der senere blev mere omfattende og teologisk præget. Ifølge Hylén fik tolkningen – at illoyalitet mod profetens familie udgjorde et brud på den guddommelige pagt, dog ikke bred anerkendelse, mens samtidige kosmologiske narrativer begyndte at placere Karbala i en evig dualistisk konflikt mellem lys og mørke.

Del II: Tawwābūn-bevægelsen fokuserer på *Tawwābūn*, en gruppe shī'itter, der forsøgte at gøre bod for deres svigt mod al-Ḥusayn ved at indlede et håbløst oprør mod umayyaderne. Hylén viser, hvordan tidligere traditioner fremhævede al-Ḥusayns forbindelse til profeten Muḥammad gennem hans mor Fāṭima, mens senere tilføjelser lagde større vægt på hans slægtskab med 'Alī. Analysen af skyldfølelse og forsoning er særlig relevant for forståelsen af de psykologiske dynamikker, der senere udformede den poesi, som udgør fundamentet for klagesang og selvskaderitualer under Muḥarrams første ti dage, herunder 'Āshūrā' og Arba'īn. Hylén argumenterer overbevisende for, at dette førte til forestillinger om anger og soning, som snart blev knyttet til *ziyarat* (pilgrimsfærd til al-Ḥusayns grav), en praksis, der senere fik central betydning i shī'itisk ritualkultur.

Del III: Fra mindre træfning til kosmisk kamp sporer fortællingens yderligere mytologisering, især under skikkelser som al-Mukhtār. Hylén diskuterer, hvordan apokalyptiske og messianske ideer påvirkede og forvandlede al-Ḥusayns død til en frelsende begivenhed. Selvom al-Ḥusayn tabte ved Karbala, vinder han ifølge Hylén en metafysisk sejr for verdens shī'itter. Her introduceres ritualernes rolle, især sørgeceremonier og besøg ved al-Ḥusayns grav i Karbala, som afgørende for, hvordan fortællingen blev indlejret i shī'itisk kollektiv hukommelse.

Denne kosmologiske rammesætning er væsentlig, fordi den forbinder shīʿitisk eskatologi med sociale og politiske realiteter. Hylén formår at trække lange linjer mellem narrativ struktur, teologisk indhold og rituel praksis med en akademisk fortællestil, der fremhæver væsentlige tolkninger af shīʿitisk selvforståelse, som konstrueres gennem religiøse individers insisteren på at leve i og forholde sig til et eskatologisk meningsrum.

Hylén anvender en omhyggelig komparativ tilgang og inddrager flere tidlige kilder for at rekonstruere Karbala-narrativernes udvikling. Selvom bogen er detaljerig i sin tekstanalyse, formår han at gøre sine argumenter forståelige for både specialister og mere erfarne ikke-specialister. Den klare struktur og opsummeringer efter hvert kapitel understøtter læsbarheden. Et af bogens mest overbevisende bidrag er måden, hvorpå den udfolder forholdet mellem historisk hændelse og mytedannelse gennem analyser og introduktioner til centrale shīʿitiske værker, forfattere og ideer. Dette er et vigtigt bidrag til undervisning og formidling af shīʿisme, da det struktureret viser, hvordan shīʿitisk identitetsforståelse, politiske ideer, fællesskaber og historiefortælling ofte er bundet op på Karbala-fortællingens dynamiske udvikling.

Som underviser i shīʿisme har jeg beklaget et akademisk hyperfokus på Karbala-fortællingen og argumenteret for, at shīʿisme er mere end Karbala. Hyléns bog viser dog vigtigheden af at forstå Karbala-fortællingerne som afgørende for den psykologiske og religiøse kontekst, senere shīʿitiske forfattere skrev inden for. Bogen understreger, hvordan arbejdet med tidlig islamisk litteratur kræver opmærksomhed på genre, transmission og receptionshistorie. Fremstillingen fungerer derfor som en nyttig model for forskere og undervisere, der ønsker at formidle komplekse historiske og religiøse temaer uden at forsimple dem. Dermed får bogen en nødvendig og relevant plads i forskningen i shīʿisme.

En af bogens største styrker er dens anvendelighed i akademisk undervisning. Den introducerer læseren for centrale begreber såsom mytedannelse, eskatologi og tekstritualitet, samtidig med at den tilbyder konkrete metodiske redskaber til analyse af klassisk islamisk litteratur. Fremstillingen gør den særligt velegnet som eksempel på god akademisk analyse af primærkilder, men studerende bør have grundig læsevejledning, da bogen også er skrevet på et niveau, der henvender sig til erfarne shīʿisme kendere.

Inden for et felt, der tidligere ofte reducerede shī'isme til forestillinger om sorg og selvlede, fremstår *The Karbala Story and Early Shi'ite Identity* som et vigtigt nyt bud på, hvorfor Karbala stadig er værd at genbesøge og anvende som omdrejningspunkt for studiet af islamisk historie, identitetsdannelse, dogmatik og praksis. Bogen demonstrerer, hvordan Karbala-fortællingen ikke blot er et udtryk for lidelses-historie, men en levende, kreativ og refleksiv religiøs struktur, der former shī'itisk liv og tænkning gennem århundreder.

Selv om sorgen ofte anses som shī'ismens bærende ethos, demonstrerer Hylén, at den er sekundær i forhold til walāya, loyaliteten og kærligheden rettet mod profetens husstand. Ritualiseret sorg over Karbala udtrykker derfor både de troendes egen lidelse og solidaritet med ahl al-bayt. Bogen fremhæver, at omdannelsen af Karbala-beretningen til myten om en kosmisk kamp var en væsentlig faktor i den tidlige shī'ismes sociale og teologiske formation. Samtidig understreges nødvendigheden af at indplacere denne udvikling i bredere politiske, sociale og religiøse sammenhænge. Endelig vises det, at fortællingen om Karbala fortsat er dynamisk; dens betydning træder frem i ritualer, ikonografi og politiske bevægelser, der vidner om dens vedvarende aktualitet i shī'itisk selvforståelse.

Opsummerende tilbyder *The Karbala Story and Early Shi'ite Identity* en nuanceret forståelse af, hvordan narrativer former kollektiv identitet, og hvordan erindringen om Karbala har fungeret som grundlæggende referencepunkt for shī'itter. Værket er velegnet til forskere og studerende inden for islamstudier, men kræver et vist forhåndskendskab til de tekstlige og historiske kontekster. Bogens styrke er dens grundige kildelæsning og teoretiske refleksioner over identitetsdannelse. Forfatteren viser overbevisende, hvordan en enkelt narrativ kerne kan generere en kompleks tradition, der stadig former shī'itisk tro og praksis.

Jeg vil glæde mig til at introducere bogen som en del af pensum i islamstudier, og den vil uden tvivl fungere som et centralt referencepunkt for kommende forskning på området.